herpy

LEGUANER

Brown Basilisk

Basiliscus vittatus

Basiliscus vittatus er en hurtig, langbenet øgle fra vandkanter i Mexico og Mellemamerika, kendt for at løbe på to ben hen over vandet. Hannen bliver op til 60 cm inklusive hale og bærer en stor hovedkam. Arten er dagaktiv, lever mest af insekter og kræver et højt, fugtigt terrarie med UVB, en varm solplads og en vanddel.

Familie: Corytophanidae Tidligere navn: *Cristasaurus mitrella; Dactylocalotes elisa* Udgivet 17. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**35-60 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**5-8 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Træboende, jordboende og semi-akvatisk**
Biotop	**Tørskov, regnskov og vådområde**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**90 × 90 × 120 cm** L × B × H til 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**25-30 °C**
Hotspot	**35-40 °C**
Temperatur, nat	**23-26 °C**
Luftfugtighed	**60-80 %**
Vand	**Vanddel**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 2
Kost	**Insekter, frugt og hvirveldyr**
Holdes	**Enkeltvis, parvis eller 1 han med flere hunner**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**6-15 mdr.**
Kuldstørrelse	**2-18 æg**
Kuld pr. år	**1-5**
Inkubation	**55-70 dage** ved 28-31 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står hverken på CITES-listerne eller i EU's bilag A-D. Ingen basilisker eller andre arter i gruppen står på den danske liste over dyr, som private ikke må holde (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015), og arten er ikke på EU's liste over invasive arter.

Om arten

Basiliscus vittatus er en slank, langbenet øgle med stort hoved, lang hale og tæer med skælfrynser langs siderne. Grundfarven er brun med et ternet mønster af sort, hvidt og brunt og en gul til lys stribe på hver side, som begynder bag øjet og fortsætter til bagbenene. Hannerne har en stor, lappeformet kam bagest på hovedet og en lav kam over skuldrene, men ikke de høje ryg- og halekamme, som *Basiliscus plumifrons* har. Hunnerne har en foldet hætte bag hovedet og en lavere rygkam. Hannerne har oftest en laksefarvet bug, hunnerne en grå til sølvfarvet bug med et strejf af lyserødt.

Arten er den mindste af basiliskerne og bliver 35-60 cm inklusive hale. Hannerne bliver 45-60 cm, hunnerne 35-45 cm, og kroppen alene (snude til kloak) bliver op til omkring 22 cm. Artsnavnet vittatus betyder forsynet med et bånd og hentyder til den smalle, båndformede kam på hannens hoved. Ungerne har tydeligere tegning end de voksne.

Dyret er nervøst og meget hurtigt. Når det bliver forskrækket, springer det i vandet eller løber på bagbenene, og tæernes skælfrynser gør, at det kan løbe en kort strækning over vandoverfladen, før det synker og svømmer videre. Hannerne er påfaldende underdanige og trækker sig hellere end at konkurrere med hunnerne om foderet.

Udbredelse og levested

Basiliscus vittatus lever fra det centrale Mexico (Jalisco og Tamaulipas mod syd) over Belize, Guatemala, Honduras, El Salvador og Nicaragua til Costa Rica og Panama, og den når op til omkring 1.400 m over havet. Forekomst i Colombia er tvivlsom og indgår ikke i kortet.

I Florida er arten indført og har dannet en bestand, men den hører ikke til den oprindelige udbredelse.

> **Oprindelig udbredelse:** Mexico, Guatemala, Belize, El Salvador, Honduras, Nicaragua, Costa Rica og Panama.

LEVESTED

Arten lever i tropisk og subtropisk tør, fugtig og regnfuld skov, altid tæt på vand. Den holder til i tæt bevoksning langs åer, kanaler, damme og søer og klatrer både i buske og lave grene og går på jorden. Om natten sover den på grene og i tæt løv, ofte over vand.

Den er dagaktiv og vagtsom og soler sig på grene, sten og bredder; kropstemperaturen hos aktive dyr er omkring 35 °C. Ved fare falder eller løber den ud i vandet. Klimaet har en regntid og en tørtid. Æggene lægges fra maj til august i huller i fugtig jord, ofte langs en kanalbred, og ungerne klækker i begyndelsen af regntiden.

Pasning

TERRARIET

Et par eller en han med to hunner skal have et højt terrarie på mindst 90 × 90 × 120 cm (længde × bredde × højde), og større er bedre. Arten er en aktiv løber og klatrer, og et lille terrarie giver stress og får dyret til at gnide snuden mod glasset, så det får sår. Hanner må aldrig sættes sammen. Op til fem nyklækkede unger kan gå i et terrarie på omkring 75 × 30 × 30 cm, men de skal holdes under opsyn og adskilles, når de vokser og begynder at kæmpe.

Indret med kraftige grene i flere højder, tætte planter af levende eller kunstige slags (*Epipremnum*, *Philodendron*, *Dracaena*) og mange skjul, for dyret føler sig kun trygt i tæt bevoksning. Bunden skal holde på fugten: kokosfiber, jord uden gødning eller cypresbark. Et vandfald eller et regnanlæg hjælper med at holde fugten.

Dæk tre sider og den nederste del af fronten med en baggrund eller et uigennemsigtigt materiale, så dyret ikke løber ind i glasset.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

TEMPERATUR

Luften skal holde 25-30 °C om dagen, og solpladsen skal have en overfladetemperatur på 35-40 °C målt med et infrarødt termometer. Om natten er 23-26 °C passende. Tallene er de samme for de tre almindelige basilisker. Brug en halogenspot over en gren højt oppe og en keramisk varmeemitter på termostat til natten, hvis rummet er koldt, og afskærm alle lamper, så dyret ikke kan brænde sig.

Resten af terrariet skal være køligere, så dyret kan vælge mellem varme og skygge. Mål med digitale termometre ved solpladsen og i den kølige ende. For lav temperatur giver dårlig fordøjelse og svækket immunforsvar, og dyret skal altid kunne komme væk fra varmen.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal være 60-80 %. Sprøjt terrariet og løvet 1-2 gange dagligt, eller brug et tåge- eller regnanlæg på timer, og mål med et hygrometer. Planter, en fugtig bund og vanddelen holder fugten oppe, og dyrene drikker dråber fra bladene. En lidt tørrere og køligere periode om vinteren, med 45-55 % luftfugtighed, kan bruges før avl.

Ventilationen må ikke ofres for fugten. Står luften stille og våd, vokser skimmel, og dyret får luftvejs- og hudproblemer.

VAND OG VANDKVALITET

Dyret bader og bruger tid i vandet, og vanddelen skal være stor nok til, at hele dyret kan ligge i den. Et filtreret vandkar eller et vandfald holder vandet rent og hæver fugten. Skift vandet ofte, eller filtrér det, og rengør karret jævnligt, for dyret gør afføring i vandet.

Placér vandet, så dyret kan springe i det fra en gren. Det er dets naturlige flugtvej.

LYS OG UVB

Basiliscus vittatus er dagaktiv og skal have UVB hele dagen for at danne D3 og optage kalk. Arten soler sig i sol og halvskygge ved vandet, og UVB-lampen skal give Ferguson-zone 2, dvs. et UV-indeks på højst omkring 3 på solpladsen og mindre i resten af terrariet. Et T5-rør på 6 % eller en tilsvarende lampe passer som regel, men afstanden afhænger af lampetypen, så følg producentens anvisning og mål gerne. UVB går ikke gennem glas eller plastik, og rørene skiftes efter producentens anvisning.

Lyset tændes 12 timer og slukkes 12 timer året rundt. Supplér med kraftig LED til planterne og dyret. Naturligt sollys i et netbur udendørs om sommeren er en fordel, men dyret skal have skygge og må aldrig stå i direkte sol i et glasterrarie.

Læs mere: Lys og UVB Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

FODER

Basiliscus vittatus lever mest af insekter og andre leddyr, men tager også nedfaldne bær, og ældre dyr æder mere plantekost. Giv fårekyllinger, græshopper, kakerlakker, superorme og edderkopper, og kun af og til voksorme. En optøet nyfødt mus en til to gange om måneden er nok. Bær, mango og papaya kan gives sparsomt til voksne, men giver let tynd mave hos unger.

Foderdyrene må ikke være større end afstanden mellem dyrets øjne. Unger fodres dagligt, voksne hver anden dag. Støv foderdyrene med kalk ved næsten hvert måltid og med et vitamintilskud en gang om ugen, og fodr foderdyrene godt, før de gives videre. Hunnerne er grådige, så hold øje med, at hannen også får sin del.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Arten er sky, hurtig og stresset ved håndtering. Dyr, der tages op, flygter eller bider. Tages et dyr op, skal det ske roligt og kun, når det er nødvendigt. Arten er et dyr at iagttage, ikke et dyr at holde i hænderne.

Hannerne er territoriale og nikker med hovedet som trussel og under frieri. To hanner i samme terrarie kæmper, og kampene kan begynde allerede ved omkring 5 måneders alder. Hunnerne er grådige ved fodringen, og hannerne er så underdanige, at en ung han kan blive udkonkurreret og vokse dårligt. Lad derfor unge hanner vokse op for sig selv, til de er veletablerede, før de sættes sammen med hunner.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannerne er større og har en stor hovedkam og en kam over skuldrene, hunnerne en foldet hætte og en lavere rygkam. Arten bliver tidligt kønsmoden, fra 6 måneders alderen og senest ved 15 måneder, ofte længe før den er fuldvoksen. Vælg kun sunde dyr med fedt i halen til avl.

PARRING

Arten yngler let i fangenskab. En lidt tørrere periode, hvor luftfugtigheden falder til omkring 50 %, og en temperatur på 29-31 °C om dagen sætter gang i parringen, og der bruges 12 timers lys og 12 timers mørke. Hold hunnerne adskilt fra hannen i en periode før introduktionen. Hannen nikker med hovedet og nærmer sig langsomt, og en villig hun sænker hovedet og løfter halen. Hannen griber hunnen i nakkehuden, og parringen varer omkring 10 minutter.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen bliver rundere efter en uge eller to og leder efter et redested omkring tre uger efter parringen. Sæt en lægekasse ind med en fugtig blanding af tørv, jord og sand, mindst 20 cm dyb. Hunnen lægger 2-18 æg, oftest 4-7, og antallet afhænger af hendes alder, størrelse og huld. I naturen lægger hun ét kuld om året, men i fangenskab kan en trio give et kuld om måneden i sæsonen, så der hurtigt bliver mange unger at finde plads til.

INKUBATION

Tag æggene ud og mærk dem på toppen, så retningen bevares. Grav dem to tredjedele ned i en blanding af vermiculit og vand (1:1 efter vægt) i en rugemaskine med luftcirkulation. Temperaturen skal være 28-31 °C og fugtigheden høj, især de første fire uger. Æggene klækker efter 55-70 dage, og hele kuldet klækker i løbet af en til to dage. Lad ungerne blive i rugemaskinen, til blommesækken er optaget.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne flyttes til et lille terrarie, der er indrettet som de voksnes, med en solplads på omkring 38-40 °C og UVB. Giv dem små foderdyr som små fårekyllinger og melorme hver dag, støvet med kalk og vitaminer, og frisk vand. Ungerne har et stort kalkbehov. Hold dem i små grupper af samme størrelse og adskil hannerne, så snart de begynder at kæmpe, ofte ved omkring 5 måneder.

Sundhed og typiske fejl

De fleste problemer skyldes fejl i opsætningen. De typiske er:

- Metabolisk knoglesygdom ved for lidt UVB eller kalk.
- Sår på snuden fra at løbe ind i eller gnide mod glasset i et for lille eller for åbent terrarie. Giv skjul, tæt bevoksning og et større terrarie.
- Luftvejsinfektion ved dårlig ventilation eller kold, stillestående luft.
- Tynd mave hos unger, der får frugt.
- Skader på hale, tæer og kæbe efter flugtforsøg.
- Indvendige snyltere og mider, især hos vildfangne dyr.
- Æglægningsbesvær hos hunner uden en egnet lægeplads.

Gå til en dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret ikke spiser i over en uge, er slapt, har hævelser eller sår, der ikke heler.

Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.